קיצור שלחן ערוך — דין מי שלא התפלל האיך ישלימנה

כְּבָר נִתְבָּאַר בְּסִימָן י"ח שֶׁאִם עָבַר זְמַן תְּפִלָּה בְּמֵזִיד, אֵין לוֹ תַּשְׁלוּמִין אֲבָל אִם מֵחֲמַת שְׁגָגָה אוֹ אֹנֶס לֹא הִתְפַּלֵּל, אוֹ שֶׁטָּעָה בִּתְפִלָּתוֹ בְּדָבָר שֶׁצָּרִיךְ לַחְזוֹר וּלְהִתְפַּלֵּל יָכוֹל לְהַשְׁלִימָהּ לְאַחַר תְּפִלָּה הַסְּמוּכָה לָהּ, וְצָרִיךְ שֶׁיִּתְפַּלֵּל דַּוְקָא תְּפִלָּה שֶׁהִיא זְמַנָּהּ, וְאַחַר כָּךְ תְּפִלַּת הַתַּשְׁלוּמִין, דְּהַיְנוּ אִם לֹא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, אֲזַי כְּשֶׁגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת מִנְחָה, יִתְפַּלֵּל מִתְּחִלָּה, תְּפִלָּה לְשֵׁם מִנְחָה וְאוֹמֵר תַּחֲנוּן, וְאַחַר כָּךְ מִיָּד אוֹמֵר אַשְׁרֵי, וּמִתְפַּלֵּל עוֹד שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּשִׁבִּיל שַׁחֲרִית. וְאִם לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה, אֲזַי יִתְפַּלֵּל תְּחִלָּה עַרְבִית, וְיִשְׁהֶה רַק כְּדֵי הִלּוּךְ ד' אַמּוֹת וְאֵינוֹ אוֹמֵר אַשְׁרֵי אֶלָּא מִיָּד יִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה בִּשְׁבִּיל מִנְחָה, וְאִם לֹא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית, אֲזַי לְאַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, יֹאמַר תַּחֲנוּן וְאַשְׁרֵי, וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לְשֵׁם עַרְבִית וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר לַמְנַצֵּחַ וּבָא לְצִיּוֹן וְכוּ', וְאָסוּר לוֹ לֶאֱכֹל עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל גַּם תְּפִלָּה זוֹ, שֶׁהִיא לְשֵׁם עַרְבִית.

אִם לֹא הִתְפַּלֵּל, בְּעוֹד שֶׁהָיָה לוֹ שָׁהוּת לְהִתְפַּלֵּל, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה חוֹשֵׁב, שֶׁעַדַיִן יִשָּׁאֵר לוֹ זְמַן, אַחַר שֶׁיִּגְמֹר אוֹתוֹ עֵסֶק שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק בּוֹ, וּבֵין כָּךְ וְכָךְ עָבְרָה לוֹ הַשָּׁעָה, וְכֵן מִי שֶׁהָיָה טָרוּד לְצֹרֶךְ מָמוֹנוֹ, שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי הֶפְסֵד, וְעַל יְדֵי כֵּן הִפְסִיד זְמַן הַתְּפִלָּה, אַף עַל גַּב דְּאָסוּר לְהַעֲבִיר זְמַן תְּפִלָּה מִשּׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹן מִכָּל מָקוֹם מִקְרֵי אֹנֶס, וְיֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין. וְכֵן אִם מֵחֲמַת שִׁכְרוּת לֹא הָיָה רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, נֶחְשָׁב גַּם כֵּן כְּאֹנֶס אַף עַל פִּי שֶׁהִתְחִיל בְּאִסּוּר לִשְׁתּוֹת, כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה.

אֵין תַּשְׁלוּמִין לַתְּפִלָּה, אֶלָּא בַּתְּפִלָּה הַסְּמוּכָה לָהּ. אֲבָל אִם נִתְאַחֵר יוֹתֵר, אֵין לָהּ עוֹד תַּשְׁלוּמִין כְּגוֹן אִם לֹא הִתְפַּלֵּל לֹא שַׁחֲרִית וְלֹא מִנְחָה, אֲזַי מִנְחָה, יֵשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין, לְאַחַר עַרְבִית הַסְּמוּכָה לָהּ, אֲבָל שַׁחֲרִית אֵין לָהּ תַּשְׁלוּמִין, כֵּיוָן שֶׁעָבַר שְׁתֵּי זְמַנֵּי תְּפִלּוֹת שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל, לֹא בִּזְמַנָּהּ וְלֹא בִּזְמַן מִנְחָה.

אַךְ בְּיוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹסָף, אִם לֹא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, יָכוֹל לְהַשְׁלִימָהּ לְאַחַר מִנְחָה, (דְּכֵיוָן דִּזְמַן תְּפִלַּת מוֹסָף, בְּדִיעֲבַד עַד הַלַּיְלָה, כְּמוֹ מִנְחָה אִם כֵּן לֹא עָבַר שְׁתֵּי זְמַנֵּי תְּפִלּוֹת) וּלְאַחַר תְּפִלַּת מוֹסָף, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁלִים תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, (דְּכֵיוָן שֶׁמַּזְכִּיר בָּהּ קָרְבַּן מוֹסָף, אֵינָהּ רְאוּיָה שֶׁתַּעֲלֶה לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית. פְּרִי מְגַדִּים סִימָן ק"ח, אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ו'). אַךְ עִם עֲדַיִן לֹא עָבַר זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר הִתְפַּלֵּל מוֹסָף.

אֵין תַּשְׁלוּמִין לַתְּפִלָּה שֶׁהִפְסִיד, אֶלָּא בִּזְמַן תְּפִלָּה הַסְּמוּכָה לָהּ. אֲבָל לֹא בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ זְמַן תְּפִלָּה, כְּגוֹן אִם שָׁהָה הַרְבֵּה, אַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבַת שָׁעָה, אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל עוֹד, תַּשְׁלוּמֵי תְּפִלָּה שֶׁהִפְסִיד, לְפִי שֶׁלֹּא תִקְּנוּ תַּשְׁלוּמִין לַתְּפִלָּה שֶׁהִפְסִיד, אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּתְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבַת שָׁעָה, שֶׁאָז כֵּיוָן שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּתְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבַת שָׁעָה, הוּא מַשְׁלִים גַּם כֵּן מַה שֶּׁחָסֵר (ק"ח).

תְּפִלַּת הַתַּשְׁלוּמִין שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל, חַיָּב לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל אָז תְּפִלַּת הַחוֹבָה, כְּגוֹן אִם לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם שֶׁל שַׁבָּת, אַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁנִיָּה בָּאָה לְתַשְׁלוּם

תְּפִלַּת חֹל, מִכָּל מָקוֹם, כֵּיוָן שֶׁעַתָּה הוּא שַׁבָּת, מִתְפַּלֵּל שֶׁל שַׁבָּת. וְאִם הִתְפַּלֵּל שֶׁל חֹל, חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, וְכֵן בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אִם לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה מִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם, וְאוֹמֵר בִּשְׁתֵּיהֶן יַעֲלֶה וְיָבֹא. וְאִם לֹא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁמִּתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם, אִם שָׂכַח יַעֲלֶה וְיָבֹא אַפִלּוּ בַּשְּׁנִיָּה חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, (אַף עַל גַּב דְּתַשְׁלוּמִין הַיְלָה הִיא, וְאָז לֹא הָיָה חוֹזֵר, מִכָּל מָקוֹם הַשְׁתָּא יְמָמָא הוּא), וּבְשַׁבָּת אִם לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה, מִתְפַּלֵּל עַרְבִית גַּם כֵּן שְׁתַּיִם שֶׁל חֹל, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק בְּאַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ. בָּרְאשׁוֹנָה אוֹמֵר אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ, וּבַשְּׁנִיָּה אֵינוֹ אוֹמְרוֹ. וְהַטַּעַם בָּזֶה, כֵּיוָן שֶׁאַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ הוּא כְּמוֹ הַבְדָּלָה, וְאֵין מַבְדִּילִין בְּ' פְּעָמִים בַּתְּפִלָּה, וְהוּא הַדִּין לְהֵפֶךְ, אִם שָׂכַח עַרְבִית בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. מִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם, וְאוֹמֵר בִּתְפִלַּת הַתַּשְׁלוּמִין אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ, לְפִי שֶׁמֵּעִקַּר הַתַּקָּנָה, צָרִיךְ לְהַבְדִּיל בַּתְּפִלָּה (ק"ח רצ"ד).

טָעָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּמִנְחָה, וְלֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא, וּלְמָחָר אֵינוֹ רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אִם כֵּן אַף אִם יִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם, לֹא יָרְוִיחַ כְּלוּם, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר עוֹד יַעֲלֶה וְיָבֹא, וּבְלֹא יַעֲלֶה וְיָבֹא, הֲרֵי כְּבָר הִתְפַּלֵּל עַל כֵּן אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל כְּלָל לְתַשְׁלוּמִין.

תְּפִלַּת מוּסָף, אַף עַל פִּי שֶׁזְּמַנָּהּ כָּל הַיּוֹם, וְאִם כֵּן הֲוֵי מַעֲרִיב תְּפִלָּה הַסְּמוּכָה לָהּ, מִכָּל מָקוֹם אֵין לָהּ תַּשְׁלוּמִין בַּלַּיְלָה, מִשּׁוּם דִּתְפִלַּת מוּסָף נִתְקְנָה מִשּׁוּם וּנְשַׁלְּמָה פָּרִים שְׂפָתֵינוּ וְכֵיוָן שֶׁעָבַר זְמַנּוֹ בָּטֵל קָרְבָּנוֹ.

מִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם, אוֹ מִנְחָה שְׁתַּיִם, אִם הוּא שְׁלִיחַ צִבּוּר, יוֹצֵא בְּמַה שֶׁהוּא חוֹזֵר אֵת הַתְּפִלָּה בְּקוֹל רָם.

מִי שֶׁנִּסְתַּפֵּק לוֹ אִם הִתְפַּלֵּל אוֹ לֹא, בַּזְּמַן הַזֶּה (שֶׁאֵין מִתְפַּלְּלִין בִּנְדָבָה), אֵינוֹ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל (סִימָן ק"ז ק"ח).